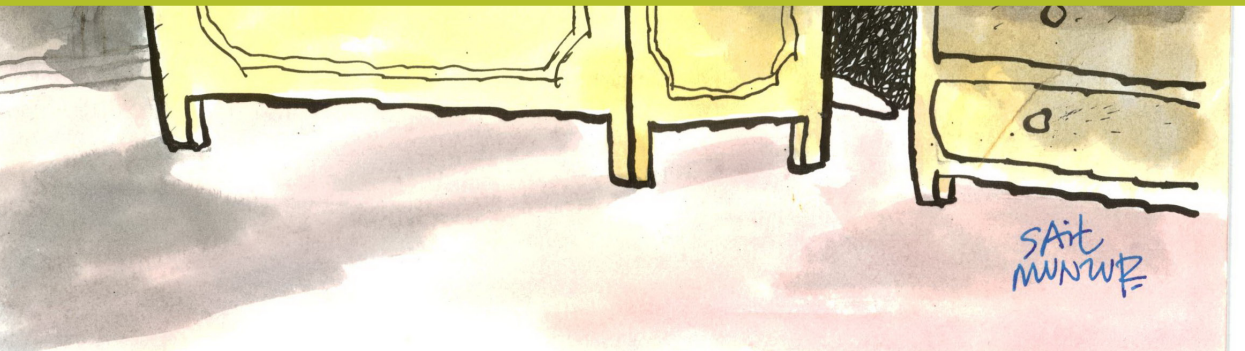

Anayasa, Anayasam

Çocukların
Yeni Anayasa'ya Dair
Görüşleri

Gündem Çocuk Derneği

Yayınları: 3

ISBN:978-9944-0486-0-6

Anayasa, Anayasam
Çocukların Yeni Anayasa'ya Dair Görüşleri
2012, Ankara

Yayına hazırlayanlar

Anayasa, Anayasam Kolaylaştırıcı Ekibi (Alfabetik sıra)
Ayşe Beyazova, Emrah Kırımsoy, Esin Koman, Ezgi Koman, Gözde Durmuş,
Mehmet Onur Yılmaz, Melda Akbaş, Zeynep Kılıç

Katkı verenler

Dilek Kumcu, Tanju Gündüzalp, Sümeyra Ertürk

Grafik Tasarım

mahlas

Redaksiyon

Deniz Kırımsoy

Çizim

Sait Munzur

Basım

Ankamat Matbaacılık Sanayi Limited Şirketi
1. Baskı: Ankara- Mayıs 2012

İsteme Adresleri

Gündem Çocuk Derneği

Tunalı Hilmi Caddesi No: 54/8 Kavaklıdere/ Ankara
Tel/ Faks: 0312 437 76 41

E-posta: info@gundemcocuk.org

web: www.gundemcocuk.org

İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi

santralistanbul - KazımKarabekir Cad. No. 2/13 - 34060 Eyüp - İstanbul

Tel: 0212 311 7566 / 311 7567 Faks: 0212 627 69 95

info@cocukcalismalari.bilgi.edu.tr

web: <http://cocukcalismalari.bilgi.edu.tr>

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkındaki Yönetmeliğin
5. Maddesinin ikinci fıkrası çerçevesinde Bandrol taşıması zorunlu değildir.

Bu yayın Gündem Çocuk Derneği ve İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi ortaklığında yürütülen "Anayasa, Anayasam" çalışmasının ürünüdür. Alıntı belirtmek koşulu ile kitapta geçen yazılardan yararlanılabilir. Bu yayının içeriği sadece Gündem Çocuk Derneği'nin sorumluluğundadır ve hiçbir şekilde TACSO ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

İÇİNDEKİLER

Sunuş, 5

I. Çocukların Yeni Anayasaya Dair Görüşleri, 7

I.I. Anayasanın Amacı, Dili ve Hazırlık Sürecine Dair Görüşler , 7

Anayasanın Amacı ve Kapsamı, 9

Anayasanın Anlaşılır Olması, 9

Anayasa Hazırlık Sürecinde Çocuklardan Görüş Alınması, 10

I.II. Anayasada Yer Alması Önerilen Konular, 11

Adalet, Hukukun Üstünlüğü ve Cezasızlığın Önlenmesi, 11

Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması, 12

Barış Ortamı Sağlanması, 13

Barınma Hakkı, 14

Bilgiye Erişim Hakkı, 15

Boş Zaman ve Oyun Hakkı, 15

Çalışma Hakkı, İşçi Sağlığı ve Güvenliği, Sendikal Haklar, 15

Çocukların Yüksek Yararı, 16

Çocuklara Yönelik Özel Koruma Tedbirlerinin Alınması, 17

Demokratik Yönetim ve Katılım, 18

Devletin İnsan Hakları Sorumluluğu ve Hak Arama Yolları, 19

Din ve Vicdan Özgürlüğü, 19

Eğitim Hakkı, 20

Gelişme Hakkı, 22

İfade Özgürlüğü, 22

Mutlu Olma, 23

Özel Gereksinimlere Saygı ve Gerekli Özel Düzenlemeler, 23

Özel Hayatın Korunması, 23

Sağlık Hakkı, 23

Sosyal Güvenlik Hakkı, 24

Şiddetin Ortadan Kaldırılması, 25

Tüketici Hakları, 25

Tüm Canlıların, Doğanın ve Kültürel Varlıkların Korunması, 25

Yaşam Hakkı, 26

Yoksulluğun Ortadan Kaldırılması, 27

II. Anayasa, Anayasam Çalışması, 29

Yola Çıkış Hikayemiz, 31

Amaç ve Kapsam, 32

III. Modelin Uygulanması, 32

Çalışma Materyalleri ve Görselleri, 38

Ekler/, 43

TBMM Anayasa Uzlaşma Komisyonunu ziyareti, 45

Anayasa ve Çocuk Hakları İletişim Ağı Ortak Metni, 46

Anayasa, Anayasam” çalışmasında yer alan çocuklar, 50

Sunuş

Elinizdeki rapor, Türkiye’de anayasa hazırlık sürecine tüm tarafların katılımının kilit olduğu ve her çocuğun “hak sahibi bir birey” olarak bu sürecin temel parçası olduğu bilinciyle oluşturulmuştur.

Yeni Anayasa hazırlıkları, bir arada yaşama dair ilkeleri gözden geçirme ve dolayısıyla siyasal yapıyı değiştirme ve dönüştürme çabaları; örgütlü ve örgütsüz her bir bireyin, anayasa hazırlık sürecine diyalog, müzakere ve ortaklık anlayışıyla katılımının sağlanması ile mümkündür. Anayasa hazırlık sürecine katılım, toplumda var olan bilgiye başvurularak, toplumun gereksinimlerini karşılayan, uygulanabilir, toplum tarafından benimsenen bir anayasa oluşturulmasının ön koşuludur. Bunun yanı sıra, katılımcı bir süreçle hazırlanan bir anayasanın hem toplumsal meşruiyet zeminini daha sağlam olur hem de son dönemde gittikçe artan bireyle devlet arasındaki mesafe azalır. Yetişkinlerin olduğu gibi çocukların da demokrasiyi içselleştirmesi ve birarada yaşama anlayışı geliştirmesini mümkün kılan tek süreç katılımdır. Çocuk katılımı, çocukları etkileyen her konuda, onların etkin biçimde katılmalarını sağlamak; görüşlerini ifade etmelerine olanak yaratmak ve bu görüşleri karar alma süreçlerinde dikkate almaktır. Çocukların kendilerini ilgilendiren konularda, kararlarda, etkinliklerde ve süreçlerde etkin bir şekilde yer almaları, Türkiye’nin taraf olduğu Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına dair Sözleşme’nin 12. Maddesinin getirdiği yükümlülükleri yerine getiren temel yaklaşımdır.

Madde 12

1. Taraf Devletler, görüşlerini oluşturma

yeteneğine sahip çocuğun kendini ilgilendiren her konuda görüşlerini serbestçe ifade etme hakkını bu görüşlere çocuğun yaşı ve olgunluk derecesine uygun olarak, gereken özen gösterilmek suretiyle tanırlar.

Katılım hakkı, doğrudan çocukları temel insan haklarına ve kendilerine özgü düşünce ve duygulara sahip bireyler olarak tanımlar. Çocuk, hakların aktif öznesidir. Dolayısıyla çocuklarla ilgili konularda “hayırseverlik mantığı ve ataerkil yaklaşımlar” Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi tarafından baştan reddedilir. Bu noktada sürekli göz önünde tutulması gereken husus; çocukların kendine özgü gelişimsel özellikleri, özel korunma gereksinimi ve kendisi hakkında verilen kararlara katılımı önündeki engellerin -yetişkinlere oranla- daha fazla olması nedeniyle hak ihlallerine daha açık olduklarıdır. Hak ihlali durumunda hukuki yola başvuramamaları, kendi haklarını korumak için adli sistemden yararlanma konusunda önemli sorunlarla karşılaşmaları ve haklarını koruyan örgütlere erişimlerinin genel olarak sınırlı olması, onları dezavantajlı duruma sokar. Çocukların görüşlerinin nadiren dikkate alınması, oy haklarının bulunmaması ve hükümetlerin insan hakları konusundaki tutumunu belirleyen siyasal süreçte anlamlı bir rol oynayamamaları da onları daha edilgen bir konuma düşürür.

Bu nedenle çocuk katılımının temelinde, çocukları bilgilendirmek ve onları sürece dahil etmek, görüşlerine ve deneyimlerine saygı duymak; çocukları hak sahibi, eşit birer birey olarak ortak görmek bulunur. Bu noktada çocuklara, idari bilgileri

vermek, yapıları ve toplantıları onlara açık tutmak yeterli değildir. Çocuklarla birlikte çalışmak ve üretmek, önemli ve sürekli gelişen bir değişimle mümkün olur. Bilginin dağıtımı, tartışma ve danışma yapıları gibi biçim değişimlerinin yanı sıra gündem ve toplantılar gibi düzenleme değişimlerini de beraberinde getirir. Dolayısıyla çocukların kendilerini ilgilendiren her konuda deneyimlerinin ve görüşlerinin alınmasının onların katılım hakkının bir gereği olduğu ve çocukların kendi durumları hakkında “uzman” olduklarının göz önünde tutulması önemlidir.

Bu rapor, çocukların Anayasa hakkında görüş ve önerilerini karar vericilere ulaştırmak amacıyla yapılan atölye çalışmalarında çocuklar tarafından ifade edilen görüşlerin bir kısmı ile yürütülen çalışma hakkında bilgiler sunmaktadır. Buna göre çocukların görüşleri; (I) Anayasanın Amacı, Dili ve Hazırlık Sürecine Dair Görüşler ile (II) Anayasa’da Yer Alması Önerilen Konular temel başlıkları altında sınıflandırılmıştır. Ayrımcılık yapmama ve eşitlik ilkeleri gözetilerek ifadelerden örneklere yer verilmiş ve İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (İHEB), Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS), Birleşmiş Milletler Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi (BM ESKHS), Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi (CEDAW) ile Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına dair Sözleşme (ÇHS) ve Stockholm Çevre Bildirgesi’nden ilgili temel maddelere yer verilmiştir. Yapılan atölye çalışmalarında çocukların sundukları görüş ve önerilerin tamamı <http://cocuklaranayasayapiyor.blogspot.com> adresinde yer almaktadır. Yürütülen çalışma ile ilgili bilgiler kapsamında ise gerçekleştirilen atölyenin kurgusu, TBMM Anayasa Uzlaşma Komisyonu

ziyareti ve bu çalışma kapsamında yakın irtibatla bulunulan Anayasa ve Çocuk Hakları İletişim Ağı’nın Anayasada çocuk haklarına dair uzlaştığı ortak metin sunulmuştur.

Raporun oluşmasına katkı veren başta çocuklar olmak üzere, onlara ulaşmamıza destek veren Anadolu Kültür, Dikmen Vadisi Barınma Hakkı Bürosu, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı Çocuk ve Kreş Hizmetleri Şube Müdürlüğü, Edirne Romanlar Derneği, Elim Sende Derneği, Garo Paylan, İstanbul Bilgi Üniversitesi Gençlik ve Yeryüzü Şenliği Organizasyonu, İzmir Büyükşehir Belediyesi Çocuk ve Gençlik Merkezi, Mamak Halk Gazetesi, Merkez Meriç İlköğretim Okulu, Özel Yıldız Çocuk Rehabilitasyon ve Özel Eğitim Merkezi, Özürlüler Vakfı, Tarla başı Toplum Merkezi, Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı, Etimesgut Öğrenim Birimi, Toplum Gönüllüleri Vakfı Pembe Ev Gençlik Hizmet Merkezi ve Yırtık Perde Kolektifi’ne, çalışmanın yürütülmesi konusunda finansal destek konusunda Friedrich Ebert Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği ile raporun basımı ve yaygınlaştırılması konusunda destek veren TACSO “Sivil Toplum Kuruluşları için Teknik Destek” projesine teşekkür ederiz.

Çoğulculuk anlayışıyla yapılandırılan, toplumdaki her bireyi yakından ilgilendiren, hak temelli sivil bir anayasa oluşturulmasında çocukların görüş ve gereksinimlerinin de ifade bulmasına katkı vermek ümidiyle...

Gündem:Çocuk!	İstanbul Bilgi Üniversitesi
Çocuk Hakları Merkezi	Çocuk Çalışmaları Birimi

Çocukların Yeni Anayasa'ya Dair Görüşleri

“

Değişecek, değişecek, değişecek, değişecek
Anayasa, Derman söylüyor: Çok güzel, çok
güzel, çok güzel olacak ”

I.I. Anayasanın Amacı, Dili ve Hazırlık Sürecine Dair Görüşler

Anayasanın Amacı ve Kapsamı

İHEB MADDE 1: BÜTÜN
İNSANLAR ÖZGÜR, ONUR VE HAKLAR
BAKIMINDAN EŞİT
DOĞARLAR. AKIL VE VİCDANLA
DONATILMIŞLARDIR, BİRBİRLERİNE
KARDEŞLİK ANLAYIŞIYLA DAVRANMA-
LIDIRLAR.

“Değişecek, değişecek, değişecek, değişecek
Anayasa, Derman söylüyor: Çok güzel, çok
güzel, çok güzel olacak” (Derman, 13)

“Anayasalar toplumdaki özgürlük, barış, hak
ve demokrasi kalkanını büyütür.”
(Rojbin, 13)

“Anayasanın hoşgörülü, eşit, kurallı olmasını
ve ayrımcılık yapılmamasını isterim.” (Şule,
13)

“Bence anayasada herkesin hak ve sorumlu-
lukları korunmalı.” (Tuğbanur, 11)

“Birbirimize sevgi ve saygı” (Ayfer, 12)

“İnsanların hakları ve özgürlükleri ellerin-
den alınmamalı.” (Seher, 12)

“Anayasada ne olmalı? 1. Anayasa’da
herkese iş olmalı. 2. Dil, din, cinsiyet ayrımı
yapılmasın istiyorum. 3. Çocuk haklarına
önem verilmesi.” (Pelin, 9)

“Düzenlenecek olan anayasanın hak ve
özgürlüklerimizi kısıtlamaması lazım. Yeni
anayasada hürriyet ve eşitlikle ilgili konu-
lara daha çok değinilmeli! (Kimseye din,
dil, ırk, cinsiyet, mevkisi ve siyasi düşün-
cesinden dolayı farklı işlem yapılmamalı).”
(Arda, 14)

“Yeni Anayasamız kimse tarafından redde-
dilmeyen bir yasa olmalı. Herkesin sahip
çıkması gerekli ve herkesin bu yasaya
uyması gerekli” (İsimsiz, 14)

“Barış içinde yaşamak” (Leyla, 12)
“Özgürlük” (M. Ali, 12)

“Barış, birlik beraberlik, ayrımcılığın
olmaması, demokrasi, eşitlikçi bir Anayasa”
(Dilber, 12)

“Çocuk hakları, hoşgörü, önem ve anlayış,
saygı” (Edanur, 11)

“Eğitim hakkı” (Ayşe, 13)

“Barış olması, insan hakları, mutluluk,
teknoloji” (Berkan, 11)

“Teknolojinin gelişmesi” (Beytullah, 11)

“Türkiye'nin değişmesini istiyorum.”

“Saygılı olma, sevgili olma” (Halil, 11)

“Daha saygılı ve dürüst olmak”
(Özgür, 12)

“Çocuk hakları, dünya hakları, insan hakları” (Samet, 11)

“Eşitlik, kadın hakları, kişi haklarının kısıtlanmaması” (Semanur, 13)

“Sınırlar kalksın.” (Ayşe, 11)

“Birbirimize önem verme, insanlara saygı göstermek, severek yaşamayı öğrenmek” (Serenay, 11)

“Anayasa temel hak ve özgürlüklerimizi kapsar. Bence zengin, fakir, Türk, Kürt v.s. ayrımı yapmadan tüm halkı ilgilendiren bir anayasa yapılmalı. Tüm halkın görüşleri, düşünceleri ve istekleri sorulmalı, bilgi alınmalı. Halk istemediği yasalar ve kanunlar olursa ona uymaz ve uymamalı bence. Fakat günümüzdeki hükümet bunu sormak yerine çoğunluğuna güvenip halkı dikkate almadan geçiriyor yasayı. Bizim milletimize yararlı sanıyor ve yasa nedir yararı nedir zararı nedir sormuyor ve sorgulamıyor. Anayasa millete sorulmalı ve halka bilgi verilmeli yasalarla ilgili. Boş boş yasalar yerine halkın yararına olacak yasalar geçirilmeli... Halkın hakları var. Tek bir

diktatörün sözüyle yasa yapılmaz. Eğer yapılırsa ve geçerse sokağa çıkarız. Çocuk, genç, yaşlı, işçi herkesin görüşü alınmalı...” (Ceren, 9)

“Türkiye'nin değişmesini istiyorum.”
(Eylem, 14)

“Özgürlük, hukuk vb. anayasanın kitap ve kuralları vardır. Bu kadar.”
(Gözde, 14)

“Herkes özgür yaşasın.” (Dina, 13)

“Anayasada herkes özgür olsun.”
(İrem, 14)

“Özgürlük: Özgürlük kendi hakkını savunabilmektir.” (Ayşe, 13)

“Herkesin kendi ana dilini konuşması”
(Bülent, 15)

“Çocukların, insanların özgürce yaşamalarını istiyorum.” (İsimsiz, 13)

Anayasanın Anlaşılır Olması

“Anayasanın kısa ve öz olması üzerinde durulmalı.” (Lena, 14)

“Anayasa kısa ve öz olsun. Çocukların anlayabileceği şekilde çevrilmeli. Çünkü içinde anlamadığımız birçok sözcük var.” (Tamar, 12)

Anayasa Hazırlık Sürecinde Çocuklardan Görüş Alınması

“Bana göre anayasada değişen her şeyden bizim de haberimiz olsun, bize de danışılсын.” (Barkın, 13)

“Bizim de fikrimiz alınsın.” (İrem, 12)

“Bu yazdıklarımın dikkate alınmasını istiyorum.” (Berfin, 12)

“Küçük büyük herkesin söz hakkının geçeceği bir anayasa olmasını isterdim.” (Senanur, 12)

“Bence anayasa engelli engelsiz, çocuk yetişkin olmaksızın herkese sorulmalı, görüş alınmalı.” (Nara, 12)

“Anayasadaki yasaları hazırlarken halkın görüşlerini almaları lazım. Onlara sıkıntılarının ne olduklarını sormaları ve onların sıkıntılarını önemsemeleri lazım.” (Başak, 12)

I.II. Anayasa’da Yer Alması Önerilen Konular

Adalet, Hukukun Üstünlüğü ve Cezasızlığın Önlenmesi

AIHS MADDE 7:

KANUNSUZ CEZA OLMAZ.
1. HİÇ KİMSE, İŞLENDİĞİ ZAMAN ULUSAL VEYA ULUSLARARASI HUKUKA GÖRE SUÇ OLUŞTURMAYAN BİR EYLEM VEYA İHMALDEN DOLAYI SUÇLU BULUNAMAZ. AYNI BİÇİMDE, SUÇUN İŞLENDİĞİ SIRADA UYGULANABİLİROLAN CEZADAN DAHA AĞIR BİR CEZA VERİLEMEZ.

2. BU MADDE, İŞLENDİĞİ ZAMAN UYGAR ULUSLAR TARAFINDAN TANINAN GENEL HUKUK İLKELERİNE GÖRE SUÇ SAYILAN BİR EYLEM VEYA İHMALDEN SUÇLU BULUNAN BİR KİMSENİN YARGILANMASINA VE CEZALANDIRILMASINA ENGEL DEĞİLDİR.

İHEB MADDE 8:

HERKESİN ANAYASA YA DA YASAYLA TANINMIŞ TEMEL HAKLARINI ÇİĞNEYEN EYLEMLERE KARŞI YETKİLİ ULUSAL MAHKEMELER ELİYLE ETKİN BİR YARGI YOLUNA BAŞVURMA HAKKI VARDIR.

Adalet

“Devlet insan tutmasın, her kişiye eşit davransın ve torpil falan da olmasın.” (Melih, 13)

“Adalet istiyoruz ailecek” (İsimsiz, 12)

“Anayasa devam etsin ama adaletli olsun.” (İsimsiz, 12)

Hukukun Üstünlüğü

“Yargı, yasama ve yürütme daha çok uygulanmalı, daha çok dikkate alınmalı.” (Arda, 14)

“Hukuka daha çok önem!” (Rojin, 14)

“Yürütme ve yargı kollarının güçlenmesi. Çıkarılan yasaları takibi çok sıkı bir şekilde yapılmalıdır.” (Noyemi, 14)

Cezasızlığın Önlenmesi

“Kanuna aykırı işler yapılırken bunlara göz yummaları ve bunları

görmelerine rağmen bir ceza verilmemesini istemiyorum.” (Rewşan, 13)

“Yürürlükte olup da tam olarak uygulanmayan yasalar sıkı bir şekilde uygulamaya geçirilmeli.” (Lena, 14)

“Herkesin yasalara uymasının sağlanması.” (Tamar, 12)

“Yapılan cezai işlemlerin denetlenmesi.” (Lavinya, 13)

Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması

İHEB MADDE 1:

BÜTÜN İNSANLAR ÖZGÜR, ONUR VE HAKLAR BAKIMINDAN EŞİT DOĞARLAR. AKIL VE VİCDANA SAHİPTİRLER, BİRBİRLERİNE KARŞI KARDEŞLİK ANLAYIŞIYLA DAVRANMALIDIRLAR.

ÇHS MADDE 2:

ÇOCUK HAKLARI, BÜTÜN ÇOCUKLAR İÇİNDİR. DOĞUM YERLERİ, KONUŞTUKLARI DİL NE OLURSA OLSUN FARK ETMEZ. BÜYÜKLERİNİN İNANÇLARI YA DA GÖRÜŞLERİ NEDENİYLE HIÇBİR ÇOCUĞA AYRIM YAPILMAZ.

“Herkes eşit olmalı, eşit şekilde yasalara tabi tutulmalı -Milletvekilleri dahil-“ (Noyemi, 14)

“Yeni anayasada hürriyet ve eşitlikle ilgili konulara daha çok değinilmeli! Kimseye din, dil, ırk, cinsiyet, mevkisi ve

siyasi düşüncesinden dolayı farklı işlem yapılmamalı” (Arda, 14)

“... Yaşlıları engellileri, etnik kökeni ne olursa olsun herkesi ilgilendirir. Onların ve çocukların hakkı olduğunu biliyoruz. Lütfen en uygun kararı alsın ve uygulansın.” (Esra, 11)

“Kentlilerin değil kör ya da fiziksel engelli birinin de fikrinin alınması.” (Hakan, 11)

“Yöneticiler ve halk eşit olmalı.” (Tamar, 12)

“Hiç kimseyi hor görmemeliyiz.” (Leyla, 12)

“Sorumluluk sahibi olma, hiç kimseyi küçük görmeme.” (Şeydanur, 11)

“Kimseyi küçümsemeyen bir ülkem.” (Ayfer, 12)

“İnsanlar dil, din, kültür, ülke ve kişisel özellikleriyle alay etmemeli. İnsanların kalbinin kırılmasını ve üzülmelerini sağlar bu gibi şeyler. Ama tek alay etmek değil, küfür ve kavga gibi şeylerde insanları kırar. Bence bu gibi şeyleri hoşuna gitmiyorsa yapmamalıyız. Buna ceza olarak bir bölgenin bütün çöplerini (toplama-lı) ve o kırdığı kişiden özür dilemeli.” (Hakan, 12)

“Engellilerle sakat diye dalga geçmemeliyiz. Onlara yardımcı olmalıyız.” (Özlem, 12)

“Engellilerle dalga geçmemeli ve onlara yardımcı olmalıyız.” (A. Zeynep)

“Anayasaların ayrımcılık yapmadan herkese (insanlara) eşit davranması güzel olur.” (Rojbin, 13)

“Kürtler ve Türklerin arasında ayrımcılık yapılmamasını istiyorum ve bunların kaldırılmasını istiyorum.” (Rewşan, 13)

“Girdiğimiz ortamlarda aynı muamele yapılsın ve güvenliğimiz sağlansın.” (Ayşe, 12)

“Herkes aynı davranışlar sağlanmalı (iyilik, sevgi, saygı). Tüm herkese eşit davranılmalı. İnsan hakları kanunu tüm insanlara uygulanmalı” (Umutcan, 14)

“Anayasa tüm milleti ilgilendirir. Her insan eşit olmalı. Eğitimde yıkımlar durdurulsun. Herkesin sendikal hakları olsun. Herkese eşit gelecek olsun.” (Emre, 13)

“Kadınlara eşitlik sağlanmalı ve kocalarından veya başkasından şiddet gören insanlara daha çok yardım edilmeli ve şiddet uygulayanlara hapis ve para cezası verilmeli.” (Norda, 13)

**“Madde 42 Fıkra 4:
Kilise, havra vb. yerler
yapılsın. Çünkü ırk ve
din ayrımı yapılmaz.”
(Mert, 11)**

“Doğudaki kız ve erkek ayrımının değişmesini ve kızların okula gitmesini.” (Yunus, 12)

“Eğitim konusunda geri kalan şehirlerde eğitimin üzerine gidilmeli.” (Lena, 14)

“Doğuda eğitimin çoğalması.” (Aras, 12)

“Engellilere şans tanınmalı, çünkü ayrımcılık olmamalı.” (Şeydanur, 11)

Barış Ortamı Sağlanması

ÇHS MADDE 38:

HER ÇOCUĞUN BARIŞ ORTAMINDA YAŞAMA VE SAVAŞLARDAN KORUNMA HAKKI VARDIR. ÇOCUKLARIN ASKERE ALINMAMASI GEREKİR. DEVLET, ÇOCUKLARI SİLAHLI ÇATIŞMALARDAN VE SONUÇLARINDAN KORUMAKLA SORUMLUDUR.

İHEB MADDE 29:

1- HERKESİN, KİŞİLİĞİNİN ÖZGÜRCE VE TAM GELİŞMESİNE OLANAK SAĞLAYAN TOPLULUĞA KARŞI ÖDEVLERİ VARDIR.

2- HERKES, HAKLARINI KULLANMAK YA DA ÖZGÜRLÜKLERİNDEN YARARLANMAK KONUSUNDA, SALT BAŞKALARININ HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİNİN TANINMASINI VE BUNLARA SAYGI GÖSTERİLMESİNİ SAĞLAMAK AMACIYLA VE DEMOKRATİK BİR TOPLUMDA TÖRENİN, DÜZENİN VE GENEL ESENLİĞİN HAKLI GEREKLERİNİ KARŞILAMAK İÇİN YASA İLE SAPTANMIŞ OLAN SINIRLAMALARA BAĞLIDIR.(3) BU HAK VE ÖZGÜRLÜKLER, HİÇBİR BİÇİMDE, BİRLEŞMİŞ MİLLETLER’İN AMAÇ VE İLKELERİNE AYKIRI OLARAK KULLANILAMAZ.

“Barış olması lazım, birbirimize iyi davranmalıyız.” (Doğuş, 12)

“Bütün insanlara saygı duymalıyız. Kendimize yapılmasını istemediğimiz bir şeyi bir başkasına yapmamalıyız.” (Özlem , 12)

“Savaş olmamalı. Herkes birbirini hoşgörü ile karşılamalı ve birbirine saygılı olmalı. Tüm dünya! Herkes barış içinde yaşamalı. Tüm dünya çocukları kardeştir, bunu herkes bilmeli.” (Seher, 12)

“Barışın daha fazla olduğu bir Türkiye’de yaşamak isterdim.” (Senanur, 12)

“Türkiye’de beraber yaşama için anlaşmalıyız.” (Abdullah, 12)

“İnsanların birlik ve beraberlik içerisinde yaşamaları için meclisin daha çok çalışmasını istiyorum.”
(Eren, 12)

“Herkes sadece kendilerini değil bizi de düşünsünler.” (Aslıhan, 11)

“Destek olunması, yani yardımlaşmak” (Eylem, 14)

“Bütün insanlar birbirlerine saygılı davranmalılar.”(Bahar, 12)

“Toplumdaki tüm insanları sevip saymalıyız.” (A. Zeynep)

“Birbirimize önem vermeliyiz.” (Gülzade, 11)

“Birbirlerine herkes birbirine önem vermeli.” (Özlem, 11)

Barınma Hakkı

BM ESKHS MADDE 11:
YAŞAMA STANDARDI HAKKI
1. BU SÖZLEŞME’YE TARAF DEVLETLER, HERKESİN, YETERLİ BESLENME, GİYİM VE KONUT DA DAHİL OLMAK ÜZERE, KENDİSİ VE AİLESİ İÇİN YETERLİ BİR YAŞAM DÜZEYİNE SAHİP OLMA VE YAŞAM KOŞULLARINI SÜREKLİ GELİŞTİRME HAKKINA SAHİP OLDUĞUNU KABUL EDERLER. TARAF DEVLETLER BU HUSUSTA HÜR RIZAYA DAYALI ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİNİN TEMEL ÖNEMİNİ KABUL EDEREK, BU HAKKIN GERÇEKLEŞMESİNİ GÜVENCE ALTINA ALMAK İÇİN UYGUN TEDBİRLER ALACAKLARDIR.

“Barınma haklarının savunulması.” (Bülent, 15)

“Evsiz olanlara ev yapmak.” (Seyran, 8)

“İnsanca bir yaşam yerinde konut, iş istiyoruz.” (Özge, 19)

“Evsiz olanlara ev alınması lazım.” (Selin, 13)

“Evlerin depreme dayanıklı olmasını istiyorum.” (Şirin, 11)

“ Ev: Türkiye’deki bütün evlerin sağlam olmasını isterim, çünkü doğal afetlerde dayanıklı olmadığında insanlar yaralanabilirler. ”

“Ev: Türkiye’deki bütün evlerin sağlam olmasını isterim, çünkü doğal afetlerde dayanıklı olmadığında insanlar yaralanabilirler.” (İsimsiz, 11)

“Çıkma katlar binanın inşaatından sonra eklendiği için sağlıklı olduğunu düşünmüyorum. Bu binaların deprem gibi doğal afetlerde yıkılma ve etrafındaki evlere zarar verme ihtimal artar.” (Sirunik, 14)

“Herkesin evi depreme dayanıklı yapılabılır.” (Sarin, 13)

Bilgiye Erişim Hakkı

ÇHS MADDE 17:
DEVLET, KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ, ÇOCUĞUN GELİŞİMİ AÇISINDAN ÖNEMİNİ KABUL EDER. ÇOCUĞUN BUNLARLA ÇEŞİTLİ BİLGİ VE BELGELERE ULAŞMASINI SAĞLAR, KENDİ KÜLTÜRÜ VE DİLİ BAKIMINDAN BU ARAÇLARLA ALABİLECEĞİ GEREKSİNİMLERİ KARŞILAR. AYRICA KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ VEREBİLECEĞİ HER TÜRLÜ ZARARDAN ÇOCUKLARI KORUR.

“Avrupa’da birçok ülkede internet kullanımı hak olarak tanınmış, ülkemizde

Avrupalılaşıma zamanında bunun olmasının büyük bir eksiklik olduğunu düşünüyorum. Bilgiye ulaşım açısından önemli olduğunu düşünüyorum.” (Sedat, 15)

“Kütüphanelerde hikâyelerin yeri değişsin. Aynı hikâyeler bir yere, aynı hikâyeler bir yere koyulsun.”(Zuhal, 10)

Boş Zaman ve Oyun Hakkı

ÇHS MADDE 31:
ÇOCUKLARIN BOŞ ZAMANLARINI DEĞERLENDİREBİLMELERİ, KENDİLERİNİ GELİŞTİREBİLMELERİ İÇİN OYUN BAHÇELERİ, ÇOCUK KULÜPLERİ, KÜTÜPHANELER, SPOR VE KÜLTÜR MERKEZLERİ AÇILMALIDIR. HER ÇOCUĞUN BU TÜR ETKİNLİKLERE KATILMA HAKKI VARDIR.

“Çocukların eğlenme hakkının olduğu bir Türkiye’de yaşamak isterdim.” (Tolga, 12)

“Her mahallede ya da ilçede spor tesisleri yapılabilir (Basket sahaları, tenis sahası/kortu, masa tenisi, futbol sahası vb.)” (İsimsiz, 13)

“Eski binaların yıkıldığı yerlere yeni binalar değil, parklar ve oyun alanları istiyorum.”
(E. Mayra)

“Ben başkan olsam belirli bir zamanda 23 Nisan hariç başka zamanlarda da çocuk bayramı yapardım. Başka ülkelerden de çocuklar gelebilirdi, bir konser verilirdi ama bu sadece bizim ülkemize ait olmalı.”
(Doğuş, 12)

“Her yıl çocuklar için 6 kere şenlikler yapılırsın.” (Eren, 12)

“Çocuk oyun alanları genişlesin.”
(Batuhan 14)

Çalışma Hakkı, İşçi Sağlığı ve Güvenliği ve Sendikal Haklar

İHEB Madde 23:

1- HERKESİN ÇALIŞMA, İŞİNİ SERBESTÇE SEÇME, ADALETLİ VE ELVERİŞLİ KOŞULLARDA ÇALIŞMA VE İŞSİZLİĞE KARŞI KORUNMA HAKKI VARDIR.

2- HERKESİN, HERHANGİ BİR AYRIM GÖZETMEKSİZİN, EŞİT İŞ İÇİN EŞİT ÜCRETEHAKKI VARDIR.

3- HERKESİN KENDİSİ VE AİLESİ İÇİN İNSAN ONURUNA YARAŞIR VE GEREKİRSE HER TÜRLÜ SOSYAL KORUMA ÖNLEMLERİYLE DESTEKLENMİŞ BİR YAŞAM SAĞLAYACAK ADİL VE ELVERİŞLİ BİR ÜCRETE HAKKI VARDIR.

4- HERKESİN ÇIKARINI KORUMAK

İÇİN SENDİKA KURMA VEYA SENDİKAYA ÜYE OLMA HAKKI VARDIR.

“İş yerlerin korunması ve önlem alınması gerekir.” (Büşra, 12)

“İşi olmayanlara iş verilmesi, böylece onun da hayatının kolaylaştırılması.”
(Fatma, 12)

“Benim düşünce herkesin bir iş sahibi olması.” (Rabianur, 11)

“İşçinin, memurunun haklarının savunulması.” (Bülent, 15)

“Herkesin sendikal hakları olsun.”
(Doğukan, 14)

“İş bulamayanlar için daha fazla işyeri istiyorum. Çünkü onlar da para kazanıp evini geçindirebilsin.” (Ömer, 11)

“İşsizliğin önlenmesi.” (Fatma, 12)

Çocuğun Yüksek Yaranı

ÇHS MADDE 3:

ÇOCUKLARLA İLGİLİ BÜTÜN YASA VE UYGULAMALARI

OLUŞTURANLAR, ÖNCE

ÇOCUKLARIN YARARINI

DÜŞÜNMEK ZORUNDADIR.

DEVLET, ÇOCUKLARIN KORUMA

VE BAKIMINI ÜSTLENENLERİN

SORUMLULUKLARINI

YERİNE GETİRMELERİ İÇİN

ÖNLEMLERİ ALIR VE ONLARIN

SORUMLULUKLARINI YERİNE

GETİRİP GETİRMEDİKLERİNE

BAKAR.

“Bence Anayasada çocuklara haklar tanınmalı.” (Tuğbanur, 11)

“Çocukların yeni haklara sahip olması.” (Rabianur, 11)

“Ben önemliyim. Benim arkadaşlarım da önemli.” (Tuğça, 12)

“Bu çalışmayla çocuklara önem verildiği anlaşılır. Böyle çalışmalar devam etmeli.” (Tamar, 12)

“Bizim yaptıklarımıza da ayrı bir düşünce versinler.” (Aslıhan, 11)

“Çocuklara önem verilsin.” (Ayşe, 11)

“Yeni anayasada çocukların daha çok düşünülmesi, herkesin koruma altına alınması.”
(Özlem, 11)

Çocuklara Yönelik Özel Koruma Tedbirlerinin Alınması

ÇHS MADDE 40:

YASALARLA SORUNU OLAN ÇOCUKLAR BU DURUMDAN TEK BAŞLARINA SORUMLU DEĞİLDİR. ÇOCUKLAR FARKINDA OLARAK KİMSEYE ZARAR VERMEZ. SUÇA İTİLEN ÇOCUKLAR, YETİŞKİNLER GİBİ CEZALANDIRILAMAZ, ÖZEL YASALARLA YENİDEN TOPLUMA KAZANDIRILIRLAR.

ÇHS MADDE 33:

BÜTÜN ÇOCUKLAR HER TÜRLÜ ZARARLI MADDELERE KARŞI KORUNUR. BU TÜR MADDELERİ ÜRETİP ÇOCUKLARA VEREN KİŞİLER CEZALANDIRILIR

ÇHS MADDE 32:

ÇOCUKLARIN OKULA GİTME, OYUN OYNAMA HAKKI VARDIR. ONLAR YETİŞKİNLER GİBİ ÇALIŞTIRILAMAZLAR. ÇALIŞMAK ZORUNDA KALIRLARSA YAPACAKLARI İŞ ONLARIN SAĞLIĞI VE EĞİTİMLERİ İÇİN SORUN OLUŞTURMAMALIDIR.

“Çocukların korunma hakkı olan bir Türkiye’de yaşamak isterdim.”
(Tolga, 12)

“Halkın eğitim durumu iyi değil. Örneğin çocuklar eşit değil. Her çocuk eğitim alamıyor. Doğuda özellikle kız çocukları eğitim alamıyor. Bunun için bir yasa getirilmeli ve bu konuya önem verilmeli.” (Norda, 13)

“Sokakta kalan çocuklara yardım edilmesi.” (Nuri, 12)

“Evi olmayanın evi olsun, dışarıda kalmamasınlar, özellikle çocuklar.” (İsimsiz, 12)

“Sokakta mendil satan bütün küçük çocukların eğitim ihtiyacının karşılanmasını istiyorum.” (E. Mayra, 12)

“Çocukların çalışmamasını istiyorum.” (İsimsiz, 14)

“Doğuda kız çocukları çok erken yaşta evlendiriliyor ve okula gönderilmeden çalıştırılıyor. Bir yasayla bu önlenabilir.”

“Küçük yaşta çocukların çalıştırılmasının yasaklanmasını istiyorum. Eğer çalıştırılırsa para cezası kesilmesini bir kural olarak istiyorum.” (Ömer, 11)

“Her ailedeki çalışana sigorta yapılsın. 7. Sınıftan sonraki çocuklar çalışırsa onlara da sigorta yapılsın.” (Batuhan, 13)

“Küçük yaşta evlenmenin son bulması.” (Bülent, 15)

“Eroin, kokain gibi zararlı maddelerin satılmamasına dikkat edilmelidir.” (Barkın, 13)

“Çocuklar haksızlığa uğramasın, üstlerine suç atılmasın, yapmadığı şeyden cezaevine koyulmasın.” (İsimsiz, 12),

“Doğuda kız çocukları çok erken yaşta evlendiriliyor ve okula gönderilmeden çalıştırılıyor. Bir yasayla bu önlenabilir.” (Norda, 13)

“Bence kimse erken yaşta evlenmesin, herkes okusun, kanunlar değişsin. Kız çocuklarının erken yaşta evlenmemeleri. Nedeni: Hamile kalmaları ve tehlikeli doğum yapmaları. Okumamaları, yani eğitime devam etmemeleri. Cahil kalmaları.” (Fikriye, 14)

“Kız çocukları küçük yaşta evlenmemeli.” (Fevziye, 12)

“İlknur arkadaşım 13 yaşında evlendi, çocuktı, çocuklar evlenmesin.” (İsimsiz, 12)

CEDAW MADDE 16/2:

ÇOCUĞUN ERKEN YAŞTA NİŞANLANMASI VEYA EVLENMESİNİN HİÇBİR KANUNİ ETKİSİ OLMAYACAK VE EVLENME ASGARİ YAŞININ BELİRLENMESİ VE EVLENMELERİN RESMİ SİCİLE KAYDININ MECBURİ OLMASI İÇİN YASAMA DAHİL GEREKLİ TÜM ÖNLEMLER ALINACAKTIR.

Demokratik Yönetim ve Katılım

İHEB MADDE 2 1:

1- HERKES, DOĞRUDAN VEYA SERBESTÇE SEÇİLMİŞ TEMSİLCİLER ARACILIĞI İLE ÜLKESİNİN YÖNETİMİNE KATILMA HAKKINA SAHİPTİR.

ÇHS MADDE 12:

HER ÇOCUK, GÖRÜŞLERİNİ SERBESTÇE İFADE ETME, KENDİSİNİ İLGİLENDİREN HER KONUDA GÖRÜŞLERİNİN DİKKATE ALINMASINI İSTEME HAKKINA SAHİPTİR. HERKESİN ÇOCUKLARI DİNLEME, ONLARIN FİKİRLERİNİ ÖĞRENME VE ONLARA SAYGI GÖSTERME SORUMLULUĞU VARDIR.

“Baskı olmamasını isterim.” (Şule, 13)

“Her şehirde herkesin görüşleri alınmalı ve Türkiye’de paylaşılmalı”. (Zübeyir, 11)

“Herkesin söz hakkının geçeceği bir Türkiye’de yaşamak isterdim.” (Senanur, 12)

“Seçme ve seçilme hakkı adaletli olsun.” (İsimsiz, 12)

**“Çocukların da oy
verme hakkının
olmasını istiyorum.”
(İsimsiz, 13)**

“Milletvekilinin bize sorarak kural koymaları” (Fatma, 12)

“Kuralları beraber koymalı ve uymalıyız.” (Dilan, 12)

“Anayasaların bir kişiyi değil de toplumdaki herkesi ilgilendirmesi söz konusu olmalıdır.” (Rojbin, 13)

“Herkes hak versinler.” (Aslıhan, 11)

“Çocukların, yaşlıların kısacası herkesin korunması.” (Rabianur, 11)

Devletin İnsan Hakları Sorumluluğu ve Hak Arama Yolları

ÇHS MADDE 4:

ÇHS’DE YAZILI OLAN HAKLARIN UYGULANMASI İÇİN GEREKEN HER TÜRLÜ ÇABANIN GÖSTERİLMESİ GEREKİR. DEVLET ÇOCUKLARIN BU HAKLARDAN YARARLANMASINI SAĞLAR.

İHEB MADDE 8:

HERKESİN ANAYASA YA DA YASAYLA TANINMIŞ TEMEL HAKLARINI ÇİÇNEYEN EYLEMLERE KARŞI YETKİLİ ULUSAL MAHKEMELER ELİYLE ETKİN BİR YARGI YOLUNA BAŞVURMA HAKKI VARDIR.

“Hakkımızı savunabilelim; yargısız infaz olmasın. Kişi haklarının kısıtlanmaması.” (Ayşe, 13)

“Yeni kanunlarda bizlerin hakları korunmalı.” (Tuğbanur, 11)

**“Sokaklar özgürleşsin,
biber gazları, coplar
yasaklansın.” (Özge, 19)**

“Vatandaş devleti karşı korusun.” (Ayşe, 12)

“Haksızlıklar sona ersin (Okullardaki). Sağlıkta, barınmada, eğitimde yıkımlar durdurulsun.” (Özge, 19)

“Gazze’deki çocukların korunma hakkı olan Türkiye’de yaşamak isterdim.” (Tolga, 12)

Din ve Vicdan Özgürlüğü

ÇHS MADDE 14:

HER ÇOCUĞUN, KENDİ DÜŞÜNCESİNİ GELİŞTİRME VE İSTEDİĞİ DİNİ SEÇME HAKKI VARDIR. BU KONULARDA ÇOCUKLARI BÜYÜTEN YETİŞKİNLERİN DE ONLARA YOL GÖSTERME HAKKI VE SORUMLULUĞU VARDIR.

“Din özgürlüğü adına dini kötüye kullanmamak.” (Rewşan, 13)

“Okullarda görülen Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin kendi dinin neyse onun görülmesini istiyorum.” (İsmail, 12)

“Liselerde seçmeli ders olarak Kuran çıkıyormuş. Liselilerin de kuran öğrenmelerini istiyorum.” (Özlem , 12)

“Din derslerinin okulda değil, isteğe göre dışarıdan alınmasını istiyorum.” (Serra, 13)

“Ben dindar bir gençlik yetişsin istemiyorum.” (Dilan, 16)

Eğitim Hakkı

ÇHS MADDE 28:

HER ÇOCUK EĞİTİMİNİ TAM YAPABİLMEK İÇİN DESTEKLENİR VE KORUNUR. İLKÖĞRETİM PARASIZ VE HİÇBİR AYRIM GÖZETMEKSİZİN TÜM ÇOCUKLAR İÇİN HAK VE ZORUNLUDUR.

ÇHS MADDE 29-30:

ÇOCUKLARA VERİLEN EĞİTİM ONLARIN GELİŞİMLERİNİ EN FAZLA ÖLÇÜDE SAĞLAYACAK DÜZEYDE OLMALIDIR. EĞİTİM, ÇOCUKLARIN HOŞGÖRÜSÜNÜ, KENDİ KÜLTÜRÜNE VE FARKLI KÜLTÜRLERE SAYGISINI, AYRIMCILIĞA KARŞITLIĞINI, DOĞAYA SAYGISINI ARTTIRACAK BİÇİMDE DÜZENLENİR. ÇOCUĞUN KENDİ KÜLTÜRÜ, BULUNDUĞU ÜLKEDEKİNDEN FARKLIYSA GELİŞİM VE EĞİTİM HAKKININ HER AŞAMASINDA BUNA GEREKEN ÖZEN GÖSTERİLİR.

İHEB MADDE 26: (1) HERKES EĞİTİM HAKKINA SAHİPTİR. EĞİTİM, EN AZINDAN İLK VE TEMEL EĞİTİM AŞAMASINDA PARASIZDIR. İLKÖĞRETİM ZORUNLUDUR. TEKNİK VE MESLEKSEL EĞİTİM HERKESE AÇIKTIR. YÜKSEK ÖĞRETİM, YETENEKLERİNE GÖRE HERKESE TAM BİREŞİTLİKLE AÇIK OLMALIDIR.

“Her çocuk eğitim almalı.” (Büşra, 13)

“Eğitimin temelini daha güçlü olmasını isterim.” (İsimsiz, 17)

“Öğrenci haklarının savunulması.” (Bülent, 15)

“Eğitim özgürlüğü.” (M. Ali, 12)

“Eğitime önem verilmelidir.” (Bahar, 12)

* Çocukların eğitim ve öğretim hakkı olan Türkiye’de yaşamak isterdim. (Tolga, 12)

“Sizin de bildiğiniz gibi insanlar, yani canı insanlar çocuklarını, daha çok kız çocuklarını okula göndermiyorlar. Ben bir kız olarak eğitim görüyorum. Ama herkes göremiyor. Bu yüzden ben onların okullara gitmelerini istiyorum. Ne kadar çalışma yaptıklarını bilsem de bu daha fazla olabilir. Biz büyük bir devletiz. Bu yüzden onlar da okula gitmeli. Onların bir farkı yok. Herkes eşit doğmuştur. Bu hakkı herkes kullanmalı. Onlar da okula gitsin!” (Müge, 12)

“Okullarda öğretmenlerin güler yüzlü olması öğrencilere gerçekten çok iyi davranmaları ve öğrencilerin de öğretmenlerine iyi davranmaları. Zaten öğretmen iyi olduğu sürece öğrenciler iyi olacaktır.” (Doğukan, 12)

“Çocukların eğitim ve öğretim hakkının olduğu bir Türkiye’de yaşamak isterdim.”

“Sınav sisteminde kesin kararlar alınmalı. Bence şu an lise son sınıflara bir sene içinde yapılan sınav, birkaç sınava bölünerek uygulanmalı” (Sirunik, 14)

“Okula kayıt yaparken ücret alınmasın.” (İsimsiz, 18)

“Liseye gideceğimiz zaman bütün masrafları devlet karşılasın.” (Durukan, 13)

“Herkes yeteneğine ve becerisine göre mesleğinin seçimini yapabilsin.” (Sedat, 15)

“Dershaneler kaldırılсын, herkese eşit eğitim hakkı verilsin.”
(Doğukan, 14)

“Her kızın okula gitmesi gerekiyor. Anne ve baba kızın okula gidip gitmemesine karışmamalıdır... gibi.” (Nursel, 14)

“Öğretmen: Bazı öğretmenlerin olmasını istemiyorum. Çünkü; ayrımcılık yapmaları, dövmeleri, hakaret etmeleri.” (Filiz, 14)

“Okullara alınan öğretmenlerin özellikle çocuk psikolojisi hakkında eğitim almalarına ve gerçekten öğretmenlik yapabilecek insanlar olmalarına dikkat edilmeli (Öğretmenlerin yaptığı yanlışlar).” (Sena, 12)

“Tüm okullara en yakın zamanda tablet pc dağıtılmasını istiyorum. Bilgisayarlar da çabuk gelsin.” (Emre, 11)

“SBS kalksın ve istediğimiz okula gideyim. İstemediğimiz okulda mutsuz olup istemediğimiz mesleği seçeceğiz. Bunun değişmesini istiyorum.” (Demet, 16)

“Okullarda daha çok eğlencelerin olması.” (Cemil, 12)

“Okul için yeni sıralar olsun. Bütün okul temiz olsun. Güzel olsun. Bütün okullarda RESİM atölyesi olsun. Okullarda yeni yazan tahtalar olsun. Okullarda kırık cam olmasın. Okullarda kırık kapı olmasın. Okullarda kırık dolap olmasın.” (Murat, 14)

“Sınav sisteminin düzeltilmesi.” (Furkan, 17)

“Sınav sisteminde sürekli gerçekleşen değişiklikler durdurularak sabit bir sisteme geçilmeli.” (Lena, 14)

“Sınav sistemi değiştirilmeli, çünkü çok stres yapıp hayatlarını kaybedebiliyorlar.” (Sarin, 13)

“Okullarda elbiseler serbest olsun. Çünkü daha rahat ve daha ferah olur.” (Kerem, 11)

Gelişme Hakkı

ÇHS MADDE 18:

ÇOCUKLARIN YETİŞMESİNDEN VE GELİŞMESİNDEN SORUMLU OLAN BÜYÜKLER, BU SORUMLULUKLARINI EN İYİ BİÇİMDE YERİNE GETİRİRLER.

“Ben yazı yazmayı çok seviyorum. Dans etmeyi çok seviyorum.” (Selin, 13)

“Sanat Kursuna daha çok eşya istiyoruz. Çünkü daha iyi çalışabiliriz. Spor salonlarına daha yumuşak minderler istiyoruz. Çünkü yere düşünce vücudumuz ağrıyor.” (Halil, 11)

“Tüm insanlar spor aktivitelerinde eşit şekilde yararlanmalı.” (Efe, 11)

“Kütüphane sayıları arttırılmalı.” (Tamar, 12)

“İnterneti ihtiyacımız olduğu kadar kullanmalıyız.” (Leyla, 12)

“Çocukların sosyal hayatları olmalı. Böylece çağdaş bir ülke oluruz.” (Tamar, 12)

“Müzik doğal bir haktır ve herkesin bundan, eşit bir şekilde yararlanabilmesi gerekir. Böylece herkes sanat ile iç içe olabilir, müzikle her şey yapılabilir. Herkes müzik hakkına sahip olmalı.” (İsimsiz)

“Yani ben de bütün herkesin müzik aleti çalmasını isterdim. Herkesin o zevki yaşamasını, nota bilmesini isterdim. Herkesin güzel ve mutlu yaşamasını isterdim. Bütün çocuklar bir enstrüman çalsa, bir grup oluşturulsa, onlar da ne kadar güzel ve barışlı bir ortam olduğunu hissedecekler.” (İsimsiz)

“Herkesin yararlanabileceği ücretsiz müzik okulları yapılabilir.”

İfade Özgürlüğü

AİHS MADDE 10:

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ

1- HERKES İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ HAKKINA SAHİPTİR. BU HAK, KAMU MAKAMLARININ MÜDAHALESİ OLMAKSIZIN VE ÜLKE SINIRLARI

GÖZETİLMESİZİN, KANAAT ÖZGÜRLÜĞÜNÜ VE HABER VE GÖRÜŞ ALMA VE DE VERME ÖZGÜRLÜĞÜNÜ DE KAPSAR.

BU MADDE, DEVLETLERİN RADYO, TELEVİZYON VE SİNEMA İŞLETMELERİNİ BİR İZİN REJİMİNE TABİ TUTMALARINA ENGEL DEĞİLDİR.

“Herkesin düşüncelerine saygı gösterilmeli.” (Umutcan, 14)

“Fikir dağıtımı olması.” (Hakan, 11)

“Herkesin fikirleri ayrı ve dikkatli olunmalı ve bütün çocuklara aynı haklar verilsin.” (Selin, 9)

Mutlu Olma

“Mutluluğumuza izin verilsin.”
(Ayşe, 11)

“Bence Anayasa mutlu bir şekilde yaşam ve mutlu olmaktır.” (Gülzade, 11)

“... mutlu bir şekilde yaşamak.”
(Serenay, 11)

“Anayasalar olduğu için mutluyum çünkü anayasa olmasaydı her şey karışırdı.”
(Leyla, 12)

Özel Gereksinimlere Saygı ve Gerekli Özel Düzenlemeler

ÇHS MADDE 23:

ENGELLİ ÇOCUKLARIN ÖZEL OLARAK KORUNMA VE SAYGI GÖRME HAKKI VARDIR. DEVLET ENGELLİ ÇOCUKLARIN BAKIMINI, EĞİTİMİNİ SAĞLAYACAK KURUMLARI OLUŞTURMA SORUMLULUĞUNA SAHİPTİR. ENGELLİ ÇOCUKLARIN AİLELERİNE HER TÜRLÜ YARDIM YAPILIR.

“Engelliler için çevrenin düzenli olmasını isterim. Mesela bir yerde mazgal açıksa oranın kapatılması lazım. Engelliler için WC olması.”
(Aleyna, 12)

“Engellilerle bizim ayırt edilmemesi anayasası: Bazı engelli çocukların okulları var ama bizimle aynı okullara gelmesi gerekir, çünkü onlar farklı olduklarını düşünüp üzülebilirler. Bence okullara da engelliler gelebilir ve onları bizden ayırmamalıyız.” (Zehra, 12)

“Ulaşım kolaylaşsın. (Tutunma barları, merdiven yerine rampa, engelli asansörleri)” (Grup)

“Engellilere daha fazla haklar tanınmalı.” (Aykan, 13)

“Engelli vatandaşlara daha çok hak tanınmalı ve onlara hayatlarında kolaylık sağlayacak şeyler yapılmalı.”
(Norda, 13)

Özel Hayatın Korunması

AİHS MADDE 8:

ÖZEL VE AİLE HAYATINA SAYGI HAKKI

1- HERKES ÖZEL VE AİLE HAYATINA, KONUTUNA VE YAZIŞMASINA SAYGI GÖSTERİLMESİ HAKKINA SAHİPTİR.

“İnsanların özel hayatına karışmamak gibi Anayasa istiyorum ve bu anayasanın uygulanmasını istiyorum.” (Dilber, 12)

“Özel hayatımızı, çevremizdeki insanları daha iyi anlayarak kimsenin özel hayatına karışmayarak özgür olarak istediğimizi elde edebiliriz.” (Gözde, 14)

“Özel hayatın korunması” (Rojin, 14)

Sağlık Hakkı

ÇHS MADDE 24:

HER ÇOCUĞUN SAĞLIK HİZMETİNDEN YARARLANMA HAKKI VARDIR. HASTALIKLARDAN KORUNMASI DEVLETİN VE TOPLUMUN GÜVENCESİ ALTINDA OLUP ÇOCUKLARIN BESLENMESİNE, AŞILANMASINA, ÇEVRENİN TEMİZLİĞİNE VE DİĞER SAĞLIK

KOŞULLARINA DİKKAT EDİLİR.
HASTALANAN ÇOCUKLAR TEDAVİ
EDİLİR.

“Sağlık haklarının savunulması.”
(Bülent, 15)

“Hastanelerin büyük
olması ve temiz
olmasını istiyorum.”
(Pınar, 12)

“Hastanelerde çok sessiz olmak gerekir ve hastanenin güzel kokması gerekir. Çünkü hastanelerde sağlık gerekir, ondan güzel kokması iyi olur.” (İsimsiz, 10)

“Sigara üretimi kesilsin. Çünkü sigara insanlara zarar verir. Sonra sigarayı bırakmak zor olur.”
(Zuhal, 10)

“Sigara içmeyiniz” uyarıları ve cezalar yerine, sigara üretiminin durdurulması”.
(Lavinya, 13)

“Organik yiyecekler üretilmeli, çünkü sağlıklı olmasak diğer işleri de yapamayız. Spor kulüpleri daha fazlaştırılmalı. Çünkü sağlık her şeyden önce geliyor.” (Nara, 12)

“Okuldaki kantinin denetlenmesini, temizlenmesini istiyorum. İnsan sağlığını hep önde görüp düşünmeliyiz.” (Cansu, 12)

“Temiz bir çevresi olan Türkiye’de yaşamak isterdim.”
(Tolga, 12)

“Çöp arabaları her tarafı gezip ve çöpleri toplamaları gerekir ve parkların olması ve insanlar birarada olurlar.”

(İsmail, 12)

“Sokağı kirletmemeliyiz, bu yüzden de yerlere çöp atmamalıyız. Bağırarak ya da yüksek sesle konuşmamalıyız.”
(Özlem, 12)

“Hasta insanlar rahatlıkla hastaneye gidebilsin, eczane ilaç versin.”
(İsimsiz, 12)

Sosyal Güvenlik Hakkı

İHEB MADDE 22:

HERKESİN, TOPLUMUN BİR ÜYESİ OLARAK, SOSYAL GÜVENLİĞE HAKKI VARDIR. ULUSAL ÇABALARLA VE ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ YOLUYLA VE HER DEVLETİN ÖRGÜTLENMESİNE VE KAYNAKLARINA GÖRE, HERKES ONUR VE KİŞİLİĞİNİN SERBESTÇE GELİŞİM İÇİN GEREKLİ OLAN EKONOMİK, SOSYAL VE KÜLTÜREL HAKLARININ GERÇEKLEŞTİRİLMESİ HAKKINA SAHİPTİR.

“Bütün aileler devlet tarafından sigortalı olsun.”
(Melih, 13)

“Fakir insanlara yardım edilsin, daha çok yardımlar olsun.” (İsimsiz, 12)

“İşsiz insanlara iş yardımı yapılsın.”
(İsimsiz, 12)

“Fakir insanlarımıza öncelik olsun, gösterilsin.” (İsimsiz, 12)

“Şehit ailelerine bağış yapılmalı.”
(Aren, 12)

“Şehit ailelerine maddi destek yapılmadı.” (Arda, 14)

Şiddetin Ortadan Kaldırılması

ÇHS MADDE 34:

ÇOCUKLARI BEDENSEL VE RUHSAL YÖNDEN ÖRSELEYECEK HİÇBİR YAKLAŞIMA İZİN VERİLEMEZ.

İHEB MADDE 5:

HİÇ KİMSE İŞKENCEYE YA DA ACIMASIZ, İNSANLIK DIŞI YA DA ONUR KIRICI CEZA YA DA MUAMELEYE UĞRATILAMAZ.

“Kavga olmamalı, kurallar madde madde anlamlı olmalı”. (Dilan, 12)

“Kavga: En ufak şeyden kavga/çatışma çıkıyor. Şu an bizlerde görüyoruz. Kadına/erkeğe şiddeti. Kalkmasını istiyorum.” (Büşra, 13)

“Kavgaların kalkmasını istiyorum çünkü en küçük bir olaydan dolayı insanlar ölebiliyor.” (Melisa, 14)

“Ben okullarda şiddetin kalkmasını istiyorum, çünkü okulda şiddet olduğu sürece okuma isteği azalıyor ve bu beni gerçekten rahatsız ediyor. Ben okumaya çok hevesliydim, ama şimdi hocalarımız bize kızdıkça ben okumaktan vazgeçiyorum. Bence okulda şiddet uygulayanlar okuldan ayrılmalıdır.” (Tuğça, 12)

“Çocuklara şiddet uygulanmasın.” (Sena, 12)

“Madde 15 Fıkra 2: Babalar çocuklara şiddet göstermesin. Çocukların psikolojisi bozulur.” (Mert, 11)

“Küçüğü büyük ezmesin. Tehdit edilerek eziliyoruz.” (Ayşe, 13)

“Kız çocuklarının aileden şiddet görmemesi ve okula gönderilmesi.” (Semanur, 13)

Tüketici Hakları

“Tüketimde Anayasa: Ben markete gidip bir besin aldım ve son kullanma tarihi geçmiş ve fişimiz olmasına rağmen değiştiremiyoruz. Ama değiştirsek de paramızı vermiyorlar. Bunların marketlerle veya bakkaliyelerle konuşulmasını istiyorum.” (Zehra, 12)

Tüm Canlıların, Doğanın ve Kültürel Varlıkların Korunması

STOCKHOLM ÇEVRE BİLDİRGESİ

İLKE 1 - ÖZGÜRLÜK, EŞİTLİK, VE KALİTELİ BİR ÇEVREDE ONURLU VE YETERLİ YAŞAM ŞARTLARI SAĞLANMIŞ OLARAK YAŞAMAK İNSANLARIN TEMEL BİR HAKLARIDIR. İNSAN, AYNI ZAMANDA, BUGÜNKÜVE GELECEK KUŞAKLAR İÇİN ÇEVREYİ KORUMA VE İYİLİŞTİRMENİN CİDDİ SORUMLULUĞUNU DA TAŞIR.

İLKE 2 - DÜNYANIN HAVA, SU, TOPRAK, BİTKİ VE DİĞER CANLILAR GİBİ DOĞAL KAYNAKLARI VE

ÖZELLİKLE DOĞAL EKOSİSTEMLERİN ÖZGÜN ÖRNEKLERİ, BUGÜNKÜ VE GELECEK KUŞAKLAR İÇİN GEREKTİĞİ ŞEKİLDE YÖNETİLEREK KORUNMALIDIR.

“Yeşil alanlar özenle korunmalı.”
(Lena, 14)

“Yeşil alanlar artırılmalı. Toprakla iç içe olunmalı. Soluduğumuz oksijenin oksijen olduğunu anlayabilmeliyiz.” (Nara, 12)

“Doğal varlıkları yok edip alışveriş merkezleri kurulmasın.” (Eren, 12)

“Çevre kirliliğinden kurtulmak istiyoruz.”
(Merve, 17)

“Denizler temizlensin.” (Era, 11)

“Ormanlara çevreye önem verip onları korumalıyız.” (Tuğbanur, 11)

“Çok güzel bisiklet yolları olmalı.”
(Zübeyir, 11)

“Bütün sokaklara geri dönüşüm kutuları konulsun. Böylece plastikleri değerlendirebiliriz.” (Şeymanur, 12)

“Batman’da bulunan Hasankeyf’in yok olmasını istemiyoruz.”
(İbrahim, 15)

“Herşeyi yeteri kadar kullanmalıyız.”
(Leyla, 12)

“Denizin değişmesini istiyorum ve kuralı: Çöp atılıyor, kirleniyor ve pis görünüyor.

Yani deniz kirli görünüyor.” (Eylem, 12)

“Hayvanlara nasıl olması gerekiyorsa öyle davranmalıyız. Onlarda varlık oldukları için bizlerden farkları yok. Tek farkları insanlar gibi vücuda sahip olamamaları. Akıl zekalarımız her zaman aynıdır.” (Dilayda, 14)

“Hayvanlara yapılan eziyetlerin karşılıksız kalmaması.” (Merve, 17)

“Hayvan hakları daha dikkatli korunmalı.” (Lena, 14)

“Hayvanları sevmeli.” (Leyla, 12)

“Hayvanlara yapılan eziyetlerin olmaması.” (İsimsiz, 16)

Yaşam Hakkı

ÇHS MADDE 6:

YAŞAMAK, HER ÇOCUĞUN TEMEL HAKKIDIR VE HERKESİN İLK GÖREVİ ÇOCUKLARIN YAŞAMINI KORUMAKTIR.

“Yaşam hakkını tehdit edebilecek türden şeylerin daha çok üzerinde durulmalı.”
(Lena, 14)

“Yaşam hakkını ihlal edenler için çözüm.” (Arda, 14)

“Yaşam özgürlüğü”
(M. Ali, 12)

“Devlet insanı korumalı. Bir karakola giden vatandaş kendisine yardımcı olup onu korumasını istiyor. Fakat devlet onları gönderdiği için ölebiliyorlar.”
(Büşra, 13)

“İnsanların daha çok güvenli olması ve çocuklara sorulması.” (Murat, 13)

“Cinayetlerin olmamasını isterim.”
(Şule, 13)

Yoksulluğun Ortadan Kaldırılması

İHEB MADDE 25:

1- HERKESİN KENDİSİNİN VE AİLESİNİN SAĞLIK VE REFAHI İÇİN BESLENME, GİYİM, KONUT VE TIBBİ BAKIM HAKKI VARDIR. HERKES, İŞSİZLİK, HASTALIK, SAKATLIK, DULLUK, YAŞLILIK VE KENDİ İRADESİ DIŞINDAKİ KOŞULLARDAN DOĞAN GEÇİM SIKINTISI DURUMUNDA GÜVENLİK HAKKINA SAHİPTİR.

BM ESKHS MADDE 11/2:

HERKESİN AÇLIKTAN KURTULMA TEMEL HAKKINI KABUL EDEREK, MÜNFERİDEN VE ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ YOLUYLA, ÖZEL PROGRAMLARI DA İÇEREN GEREKLİ TEDBİRLERİ AŞAĞIDAKİ AMAÇLARA YÖNELİK OLARAK ALACAKLARDIR:(A) TEKNİK VE BİLİMSEL BİLGİLERDEN TAM OLARAK YARARLANMAK SURETİYLE, BESLENME İLKELERİ KONUSUNDAKİ BİLGİLERİ YAYARAK VE DOĞAL KAYNAKLARIN EN ETKİN BİR ŞEKİLDE GELİŞTİRİLMESİNİ VE KULLANILMASINI SAĞLAYACAK ŞEKİLDE TARIMSAL SİSTEMLERİ DÜZELTEREK YA DA GELİŞTİREREK, BESİNLERİN ÜRETİLMESİ, KORUNMASI VE DAĞITILMASI YÖNTEMLERİNİ İYİLEŞTİRMEK; (B) GEREK GIDA MADDELERİ İHRAÇ EDEN, GEREK GIDA MADDELERİ İTHAL EDEN ÜLKELERİN SORUNLARINI DİKKATE ALARAK, DÜNYADAKİ BESİN MADDELERİNİN İHTİYACA GÖRE ADİL BİR ŞEKİLDE DAĞITIMINI SAĞLAMAK.

“Açlıkta ölen insanlar var hayatımızda. Devlet yoksulluk içinde yaşayan vatandaşlara bir yardım eli uzatmalı.” (Büşra, 8)

“Elbiseleri yırtık olanlara elbise almak.” (Seyran, 8)

“Evsiz kalanlara ev.” (Leyla, 12)

“Tüm güzellikler ortaya çıkmalı ve yoksullara evler ve para verilmeli.” (Zübeyir, 11)

“Herkesin gelirine göre vergi alınmalı, çünkü şundan bundan kısıyoruz ama kötü bir ekonomi durumumuz var.” (Ayşe, 13)

“Maaşların artması.” (Fatma, 12)

“Devlet bir insanın gelirine göre vergi almalı.” (Büşra, 13)

“Bakkalların, fırınların daha çok ucuzlamasını.” (Leyla, 12)

“Sınıflar ortadan kaldırılmalıdır.” (İsimsiz)

“Benzinin fiyatı düşsün, araba kullananlar çok para harcamamış olsun.” (Durukan, 13)

“Alışveriş merkezlerinde fiyatların biraz daha inmesini istiyorum, çünkü bazılarının parası yok.” (Kardelen, 13)

Anayasa, Anayasam Çalışması

Yola Çıkış Hikayemiz

Türkiye’de 12 Haziran 2011 seçimleri ardından yeni bir anayasa hazırlığı başladı. Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde yeni anayasa çalışmalarını yürütmek üzere temsil edilen 4 siyasi partiden (AK Parti, CHP, MHP ve BDP) üçer üyenin katılımıyla Anayasa Uzlaşma Komisyonu kuruldu. Komisyon 30 Nisan 2012 tarihine kadar internet sitesi (<https://yenianayasa.tbmm.gov.tr/>) aracılığıyla ve yüz yüze görüşmelerle kişi ve kurumların yeni Anayasaya ilişkin görüş ve taleplerini aldı. Biz, yeni Anayasaya görüş alma sürecinin şeffaf, katılımcı ve kapsayıcı olabilmesi için farklılıkların dikkate alındığı, rahatça ulaşılabilen ve herkesin kendini rahat ifade edebileceği ortamların oluşturularak kurgulanması gerektiğine inanıyoruz. Nitekim çalışma arkadaşlarımız olarak gördüğümüz çocukların sadece yetişkinler düşünülerek oluşturulmuş katılım mekanizmaları hakkında bilgilendirmeleri ve sürece davet edilmelerinin “etkin ve etkili” bir katılım sağlanması konusunda büyük bir engel olacağını biliyoruz. Kendilerine özgü gelişimsel özellikleri olan çocukların, hak sahibi bireyler olarak kendilerini doğrudan veya dolaylı olarak ilgilendiren her konuda görüşlerini ifade etme ve bu görüşlerin verilecek kararlara yansımaları talep etme hakkı vardır. Dolayısıyla çocukların karar mekanizmalarına katılımını sağlamak için özel katılım kanallarının oluşturulması gerekir. Sadece yeni anayasa sürecinde değil, birçok uygulama ve politika alanındaki karar alma süreçlerine, Türkiye nüfusunun yaklaşık üçte birini oluşturan çocukların talepleri, eleştirileri ve görüşleri yansıtıl(a)mamaktadır. Bunun temelinde çocuğun, kolayca kaçılarak “gelecek nesil” olarak görülmesi, aksine bugünün hak sahibi bir bireyi olarak tanımlanmaması geliyor.

Yeni anayasa hazırlığıyla başlayan görüş verme sürecini, yine yeni bir fırsat olarak görerek, çocukların görüş ve taleplerini iletebilecekleri, yani “katılım haklarını” hayata geçirebilecekleri bir model geliştirmeye ve uygulamaya ihtiyaç duyduk. Böylece “Anayasa, Anayasam” modeli üzerine çalışmaya başladık.

II. Amaç ve Kapsam

Türkiye'nin taraf olduğu Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına dair Sözleşme'nin 12. Maddesinin özellikle atıfta bulunduğu çocuğun katılım hakkının hayata geçmesi, çocuklara sadece görüşlerini sormak anlamına gelmez. Görüşlerini iletebilecekleri onlara özgü araçların oluşturulmasını, görüşlerinin dinlenmesini, dikkate alınmasını ve özel yaşamın yanı sıra kamusal yaşama katılmaları için mümkün olan en fazla çabanın gösterilmesini gerektirir. Çocuğun katılım hakkının gerçekleşmesine katkıda bulunmak amacıyla çocukların yeni anayasa hakkındaki görüşlerini almak ve ilgili makamlara ulaştırmak amacıyla "Anayasa, Anayasam" model çalışması tasarlandı ve uygulandı.

"Anayasa, Anayasam" çalışması çocukların karar verme süreçlerine katılımı konusunda örnek oluşturabilmeyi, biriken bilgi ve deneyimi paylaşmayı hedefleyen bir modeldir. Bu modelde çok sayıda çocuğa ulaşmaya çalışarak temsili bir katılım mekanizması oluşturmaktan kaçınıldı. Her bir çocuğun kendi deneyimini ve düşüncesini paylaştığı ayrıca her çocuğun sadece kendini temsil ettiği göz önünde tutuldu. Bu temel üzerinden de çocukların konu hakkında bilgilendirilmesi, düşüncelerini rahatça ifade edebilecekleri ortamların mümkün olduğu ölçüde onlarla birlikte oluşturulması ve görüşlerin gerek kamuoyu ile gerekse karar vericilerle paylaşılması hedeflendi. Modellen ana hedeflerini üç başlıkta ele alabiliriz:

- Anayasa ve yeni Anayasa hazırlık süreci konusunda çocuklara yeterli bilgiyi ulaştırmak.
- Çocukların kendi düşüncelerini rahatça ifade edebilmelerini sağlayacak ortamlar oluşturmak.
- Çocuklardan gelen görüş ve talepleri ilgili karar vericilerle ve kamuoyu ile paylaşmak.

Modelin Uygulanması

"Anayasa, Anayasam" Modeli; yukarıdaki üç temel hedefi gerçekleştirmek üzere üç aşama olarak tasarlandı ve uygulandı. Bu aşamalar:

- Bilgilendirici ve tanıtıcı materyallerin hazırlanması
- Görüş toplama süreci
- İletişim çalışmaları

1. Bilgilendirici ve tanıtıcı materyallerin hazırlanması: Çocukları yeni Anayasa hazırlığı süreci ve Anayasa konusunda bilgilendiren ve bu sürece dâhil olmasının önemini vurgulayan, çocuklara yönelik broşür ve poster hazırlandı. Ayrıca görüş ve taleplerini yazabilecekleri görüş kartları oluşturuldu. Hazırlanan tüm materyallerdeki sloganlara toplum içindeki farklılıkları görünür kılmak amacıyla, üç dilde (Ermenice, Kürtçe ve Türkçe) yer verildi.

2. Görüş Toplama Süreci: Çocukların hazırlanacak yeni Anayasaya ilişkin düşüncelerini ve taleplerini rahatça ifade edebilecekleri ortamlar yaratmak amacıyla 10-15 yaş

aralığındaki çocuk grupları ile yaklaşık 15'er kişilik, 2-2,5 saat süren atöyle çalışmaları yapıldı.

Atölyenin içeriği aşağıdaki hedefler doğrultusunda geliştirildi:

- Anayasa konusunda (Nedir?, Ne işe yarar?, Neden önemlidir?) bilgi paylaşımı yapmak,
- Günlük yaşam ile Anayasanın ilişkisini kurmak,
- Birlikte yaşam, kurallar, farklı yaşam deneyimleri üzerine düşünmek ve tartışmak,
- Çocuklarla insanların birarada yaşarken ihtiyaç duyduğu düzenlemelerin nasıl yapılabileceğine ilişkin sorgulama yapmak,
- Çocukları 'kendisi dışındakileri de düşünerek kural koyabilme' üzerine düşünmelerini teşvik etmek,
- Çocukların yeni Anayasa için görüşlerini ifade etmelerine aracı olmak.

13 farklı çocuk grubuyla gerçekleştirilen çalışmaların her biri çocukların talepleri, durumları ve koşullar göz önünde bulundurularak ve atölyenin içeriğinde bazı değişiklikler yapılarak çalışmanın genel akış ve kurgusu şu şekilde belirlendi:

Hoş Geldik Oturumu: Atölye kolaylaştırıcıları ve çocuklar tanışır. Atölye içeriği paylaşılır.

Bilgi paylaşımı: Anayasa ve Türkiye'de yeni anayasa süreci üzerine karşılıklı bilgi paylaşımı yapılır. İsteğe bağlı olarak çocuklar için hazırlanan bilgilendirici broşür incelenir. Bu oturumda "anayasa sürecine katılım neden önemlidir ve nasıl olmalıdır?" sorusu üzerine tartışılır.

Neler Yaşıyorum? Kimler Neler Yaşıyor? Oturumu: Çocukların günlük yaşamları üzerine düşünmelerine yönelik hazırlanan oturumda çocuklar bir günlerin nasıl geçtiklerini düşünerek buldukları mekânları (okul, mahalle, hastane, oyun parkı, Türkiye vb.) ve ilişki halinde oldukları kişileri (aile, arkadaş, öğretmen, otobüs şoförü vb.) anlatır. Gelen cevaplar birleştirilir. Bu oturumun başında hem grup dinamiği sağlama hem de farklılıklar üzerine konuşmak için "Sen hiç..." isimli oyun oynanır.

Birlikte Yaşam: Nasıl? Oturumu: Bu oturumda çocukların paylaştıkları ortak mekânlarda ilişki halinde oldukları kişilerle birlikte yaşamın nasıl olmasını istediklerini düşünmeleri ve yazmaları istenir. Çocuklar yazdıkları düşüncelerini büyük grupta paylaşır. Çocuklara "İstediklerinin gerçekleşmesi için nasıl kurallar oluşturulabilir?" sorusu yöneltilir ve "kural" ve "kural koyma" üzerine konuşulur.

Anayasam Oturumu: Çocuklardan kendisini, çevresindeki kişileri ve Türkiye'de yaşayan herkesin yaşamlarını düşünerek, herkes için birlikte yaşam kurallarının neler olabileceği sorusunu kendisine sorarak, bu kuralların neler olabileceğini ve belki de daha çok neler olmayacağına dair görüşlerini yazmaları istenir. Çocukların görüşlerini yazması bittikten sonra büyük grupta istedikleri görüşleri okulamaları ve üzerinde konuşmaları sağlanır.

Değerlendirme ve kapanış oturumu: Atölyenin nasıl geçtiği konuşulur ve atölyeye ilişkin önerileri alınır. Hazırlanan poster ve broşürler dağıtılarak, çevrelerindeki bu çalışmadan bahsetmeleri istenir.

Çocukların görüşlerini kendilerini güvende hissettikleri ortamlarda almak amacıyla atölyeler, çoğunlukla çocukların devam ettikleri ve iletişim içinde oldukları sivil toplum kuruluşları, belediyeler ve farklı örgütlenmelerle iletişim kurularak gerçekleştirildi. Ayrıca, atölyeler dışında bir şenlikte stand çalışması da yapıldı. Aşağıdaki tabloda çocuklarla yapılan çalışmalara ilişkin bilgileri bulabilirsiniz:

	İLETİŞİM KURULAN ORGANİZASYON	TARİH	ŞEHİR	GÖRÜŞ VEREN ÇOCUK SAYISI
1	Mamak Halk Gazetesi	26.03.2012	Ankara	14
2	Etimesgut Öğrenim Birimi Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı	01.04.2012	Ankara	16
3	Elim Sende Derneği	05.04.2012	İstanbul	10
4	Toplum Gönüllüleri Vakfı - Pembe Ev Gençlik Merkezi	06.04.2012	İstanbul	12
5	Yırtık Perde Kolektifi	08.04.2012	Ankara	15
6	Dikmen Vadisi Barınma Hakkı Bürosu	08.04.2012	Ankara	8
7	Tarlabaşı Toplum Merkezi	10.04.2012	İstanbul	15
8	Edirne Romanlar Derneği ve Merkez Meriç İlköğretim Okulu	11.04.2012	Edirne	28
9	Anadolu Kültür	13.04.2012	İstanbul	15
10	Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı Çocuk ve Kreş Hizmetleri Şube Müdürlüğü	16.04.2012	Edirne	20
11	İzmir Büyükşehir Belediyesi Çocuk ve Gençlik Merkezi	18.04.2012	İzmir	12
12	İstanbul Bilgi Üniversitesi - Gençlik ve Yeryüzü Şenliği	22.04.2012	Edirne	39
13	Özel Yıldız Çocuk Rehabilitasyon ve Özel Eğitim Merkezi	25.04.2012	İstanbul	9

3.İletişim Çalışmaları: Çalışmadan haber vermek ve çocuklardan gelen görüşleri kamuoyu ile paylaşmak amacıyla bir blog oluşturuldu. (<http://cocuklanayasaya-piyor.blogspot.com>). 30 Nisan 2012 Pazartesi günü Ankara, Edirne ve İstanbul'da atölyelere katılan 6 çocuk ve 4 yetişkin ile birlikte TBMM Anayasa Uzlaşma Komisyonu ziyaret edildi. Görüşmede milletvekillerinden Ahmet İyimaya ve Atilla Kart'a çocuklar taleplerini ilettiler. Atölyeler ve stand çalışmasıyla çocuklardan alınan öneriler/görüşler derlenerek raporlaştırıldı. Rapor, TBMM'deki tüm milletvekilleri, ilgili Sivil Toplum Örgütleri, ilgili bakanlıklar ve çalışmaya katılan çocuklarla paylaşıldı.

Տղայրն ալ սահմանադրութիւնը պատրաստեն:
Zarok ji make qanûneke çedike
Çocuklar da Anayasa yapıyor!

Çalışma Materyalleri ve Görselleri

EKLER

TBMM Anayasa Uzlaşma Komisyonu Ziyareti

Anayasa, Anayasam” çalışması kapsamında 30 Nisan 2012 Pazartesi günü TBMM Anayasa Uzlaşma Komisyonu 3 no’lu alt komisyonu ziyaret edildi. Komisyon ziyaretine Tarlabası Toplum Merkezi, Edirne’den Merkez Meriç İlköğretim Okulu, Dikmen Barınma Hakkı Bürosundan 11, 12, 13, 14, 19 yaşlarında toplam 6 çocuk ve ilgili kurumların temsilcileri ile ÇOCA ve Gündem Çocuk’u temsilen 4 yetişkin katıldı.

Komisyon üyelerinden Ahmet İyimaya ve Atila Kart ile görüşüldü. Yaklaşık 40 dakika süren görüşmede çocuklar eğitim, barınma hakkı, doğa, çevre ve özel hayatın gizliliği gibi birçok konuda görüşlerini spontan bir şekilde dile getirdiler. Görüşme sırasında not alabildiğimiz ifadelerden bazıları;

“Fakir, zengin herkese insan hakları uygulanmalı!”

“Düşünün, siz bir evde yaşıyorsunuz. Eviniz yıkılınca dışarıda kalıyorsunuz. Tek isteğim insanların yaşam haklarının yok olmaması”

“Çöp kovalarının artmasını istiyoruz!”

“İnsanın içini güzelleştiren doğadır”

“Kentsel dönüşüm için ağaçlar kesilmesin”

“Okullarda çocuğa şiddet uyguluyorlar!”

“TC kimlik numaralarını herkes istediği gibi kullanıyor, kişisel bilgilere herkes ulaşabiliyor.”

“Ayrımcılık yapılmasın!”

“Çıkan yasalardan hiç haberimiz yok. Açıklama yapılınsın. 4+4+4 yasının hala ne olduğunu anlayamadık”

“Çocuklar evlendirilmesin”

“Çocuklar derelerde boğuluyorlar. Önlem alınsın”

ANAYASA ve ÇOCUK HAKLARI İLETİŞİM AĞI

ANAYASA'DA ÇOCUK HAKLARI

Bu metin, 24-25 Kasım 2011'de Türkiye Barolar Birliği ve UNICEF işbirliğinde düzenlenen "Çocuk Haklarına İlişkin Mevzuatın Sivil Toplumca İzlenmesi ve Anayasa'da Çocuk Hakları" başlıklı çalıştay sonrasında biraraya gelen iletişim ağı tarafından oluşturulmuştur. Ağın, "Anayasa'da Çocuk Hakları" başlığıyla mutabakata vardığı önerileri **9 Baro, 2 Üniversite Birimi, 5 Sivil Toplum Örgütü ve 33 üyesi olan bir iletişim ağı adına internet sitesi aracılığıyla TBMM Anayasa Uzlaşma Komisyonu'na iletilmiştir. Getirilen ek önerilerle birlikte metin şu anda 9 Baro, 2 Üniversite Birimi, 15 Sivil Toplum Örgütü**, biri 33 diğeri 8 kurumsal üyesi olan **iki Platform**, bağımsız aktivistler, akademisyenler, üniversite öğrencileri, STK'lardan oluşan **bir Platform** ile **bir Uluslararası Kurumun** imzasını taşımaktadır.

Bu birlikteliğin amacı, hem yeni Anayasa metninde çocuk haklarına saygı gösteren, çocuk haklarını koruyan ve geliştiren bir yaklaşım benimsenmesine hem de anayasa hazırlık sürecinin çocukların katılım hakkını gerçekleştirdikleri bir biçimde hazırlanmasına **"birlikte, etkili ve etkin"** bir biçimde katkı vermektir.

11.04.2012 tarihi itibarıyla **Adana Barosu, Ankara Çocuk Hakları Platformu, Bursa Barosu, Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği (CİSST), Çocuk Hakları Zirvesi ve Kalkınma Derneği, Çocuklara Yönelik Ticari Cinsel Sömürü ile Mücadele Ağı, Edirne Barosu, Eğitimde Reform Girişimi (ERG), Genç Hayat Vakfı, Gündem Çocuk: Çocuk Haklarını Tanıtma, Yaygınlaştırma, Uygulama ve Uygulamaları İzleme Derneği (Gündem Çocuk), Hak Temelli Politikalar için Hümanist Grup Derneği, İstanbul Barosu Çocuk Hakları Merkezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi (ÇOÇA), KANSERDER, Kaos GL Derneği, Kocaeli Barosu, Mavi Kalem Derneği, Özgürlüğünden Yoksun Gençlerle Dayanışma Derneği (ÖZ-GE DER), Özürlüler Vakfı, Sakarya Barosu, Sakarya Ortopedik Özürlüler Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Siirt Barosu, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (SHUD), Sulukule Platformu, Şanlıurfa Barosu, Tarlabası Toplumunu Destekleme Derneği, Trabzon Barosu, Türkiye Sakatlar Federasyonu Adapazarı Şubesi, Uluslararası Çocuk Merkezi (ICC) ve UNICEF Türkiye** aşağıdaki metni onayladıklarını beyan etmiş olup, metin ilgili tüm kurumların onay sürecine açıktır.

Anayasa ve Çocuk Hakları İletişim Ağı İletişim Kolaylaştırıcısı:

Gündem Çocuk Derneği

Tunalı Hilmi Caddesi No: 54/8 Kavaklıdere/ Ankara

Tel&Faks: 0312 437 76 41

E-posta: gundemcocuk@gmail.com

ANAYASA'DA ÇOCUK HAKLARI

I.

ANAYASA'DA ÇOCUK HAKLARI DÜZENLENİRKEN DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN İLKELER

● ANAYASA YAPIM SÜRECİNE ÇOCUKLARIN KATILIMI SAĞLANMALIDIR.

- o Anayasa yapım sürecinde, çocuklar haklarını düzenleyecek bir madde söz konusu olduğunda, çocukların ülke nüfusunun yaklaşık 1/3'ünü oluşturduğu ve çocuk haklarının hayata geçirilmesinin, insan haklarının hayata geçirilmesinin en önemli adımlarından biri olduğu akıldan çıkarılmamalıdır.
- o Bu bağlamda, sürece hakkın öznesi olan çocukların katılımının sağlanması ve görüşlerinin dikkate alınması gereklidir.
- o Bunun için, anayasanın ve anayasada çocuk haklarının yer almasının önemi, yaş ve olgunluk düzeyleri de dikkate alınarak, tüm çocuklara, çocuk dostu bir dil kullanılarak anlatılmalıdır.
- o Anayasa sürecine çocukların aktif katılımı ilkesi uyarınca, tüm ilgili kurum ve kuruluşlar nezdinde (Bakanlıklar, devlet kurumları, eğitim kurumları, sivil toplum v.b.) etkili ve uygun yöntemlerin geliştirilmesi ve uygulanması sağlanmalıdır.

● ANAYASA YAPIM SÜRECİNE KATILIMDA "ÇOĞULCULUK" ve "ŞEFFAFLIK" TEMEL İLKELER OLARAK BENİMSENMELİDİR.

- o Gerek çocukların gerekse yetişkinlerin, Anayasa'da çocuk haklarının yer alması konusundaki görüşleri alınırken temel ilke "çoğulculuk" olmalı, toplumun farklı kesimlerine eşit ve özgür şekilde görüşlerini ifade etme hakkı tanınmalıdır.
- o Çocuk hakları konusunda, Türkiye'deki mevcut durum ve uygulamalar konusunda oluşan bilgi birikimi göz önünde tutulmalı, sürece farklı örgütlenmelerden çocuk hakları konusunda bilgi sahibi olan kişilerin katılımı (siyasi partiler, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, ilgili meslek örgütleri, ilgili sendikalar, üniversite ve araştırma merkezleri vb.) sağlanmalıdır.
- o Alanda çalışan her kesimden uygulayıcının görüş, gözlem ve önerileri mutlaka dikkate alınmalıdır.
- o Görüşlerin alınması sürecinde çoğulculuğun yanı sıra, "şeffaflık" ilkesi de dikkate alınarak, herkesin sürece ilgili bütün bilgilere ulaşması sağlanmalıdır.

● ÇOCUK HAKLARI KONUSUNDA ULUSLARARASI İLKE ve YÖNELİMLER DİKKATE ALINMALIDIR.

- o Türkiye'nin taraf olup olmadığına bakılmaksızın çocuk hakları konusunda uluslararası düzenlemeler, yeni eğilimler ile uluslararası örgütlerin görüş, rapor ve incelemeleri dikkate alınmalıdır.
- o Bu konu özelinde Dünya'nın farklı ülkelerindeki Anayasal süreç ve düzenlemeler titizlikle incelenmelidir. Bu konuda yapılan incelemeler göstermektedir ki modern anayasalarda çocuk hakları BM Çocuk Hakları Sözleşmesi ilkeleri çerçevesinde ve çocuğun hak sahipliği dikkate alınarak düzenlenmektedir.

II. ANAYASA'DA ÇOCUK HAKLARI DÜZENLENİRKEN İZLENMESİ ÖNERİLEN YÖNTEM

- **Çocukların, toplumun diğer üyelerinin ve tüm ilgili kurumların “Anayasa’da Çocuk Hakları” konusunda bilgilendirilmesi ve görüşlerinin alınması öncelikli amaç olmalıdır. Bunu sağlamak amacıyla;**
- Bölgelere göre farklılaşan ihtiyaç ve önceliklerin anlaşılmasını sağlamak adına bölgesel düzeyde ve hizmet sunumu düzeyinde (örneğin okullarda ya da muhtarlıklar düzeyinde) çeşitli kurumlarca bilgilendirme ve görüş toplama toplantıları yapılması, kamu kurumları ve sivil toplum düzeyinde bu toplantıların teşvik edilmesi,
- Medya organlarından yararlanılması, medyanın bu konuda bilgilendirilmesi, konuyla ilgili tartışma ve farkındalık artırıcı programların yapılması,
- Çocukların etkin biçimde dâhil oldukları sosyal ağlar ve yeni medyanın etkin şekilde kullanımı,
- Çocukların sürece dâhil olması konusunda, yaş ve olgunluk durumlarını gözeten farklı yöntemlerin kullanılması gereklidir.
- **Aynı zamanda, anayasa yapıcılar tarafından da, anayasa hazırlık sürecinde çocukların ve konu hakkında bilgi sahibi diğer aktörlerin (sivil toplum örgütleri, akademisyenler, meslek odaları, çocuklar ve alanda çalışan uzmanlar) çağırılacağı “danışma toplantıları” yapılmalıdır.**
- **Çocukların ve toplumun görüşlerini anayasa yapıcıya doğrudan iletebilmesine dönük yolların kolaylaştırılması gereklidir. Çocukların ve yetişkinlerin görüşlerini TBMM’ye ilemesi için daha basit yolların geliştirilmesi, internet üzerinden T.C. Kimlik No. ile görüş bildirme gibi (çocuklar için daha da zor olan) uygulamalardan mümkün olduğunca kaçınılması daha uygun olacaktır.**
- **TBMM Çocuk Hakları İzleme Komitesi, çocuk hakları konusunda duyarlılık ve uzmanlığa sahip milletvekillerinden oluşturulmalı, Anayasa’da çocuk hakları ile ilgili yapılacak tartışmalara doğrudan müdahil olmalı ve uygun yöntemin izlenmesi ile ilgili TBMM içi savunuculuğu sürdürmelidir. Komite üyeleri, çocuk hakları konusunda milletvekillerinin bilgilенmesini de görev olarak benimsemelidir.**
- **Sivil toplum ve meslek örgütleri de, çocukların, TBMM üyelerinin ve toplumun tüm kesimlerinin konu hakkında bilgilendirilmesi ve görüşlerin TBMM Anayasa Uzlaşma Komisyonuna aktarımı konusunda aktif rol almalıdır.**

III.

ANAYASA'DA YER ALACAK ÇOCUK HAKLARINA DAİR DÜZENLEMELERİN KAPSAMI

● ANAYASA, ÇOCUĞU TÜM BOYUTLARIYLA HAK SAHİBİ BİR BİREY OLARAK TANIMALIDIR.

- Anayasa "hak temelli" olmalıdır.
- Anayasa'da çocuğun tanımı yapılmalı ve çocuğun, aile içinde ve aileden bağımsız olarak, kendine özgü gelişimsel özellikleri olan hak sahibi bir birey olduğu anlayışından hareket edilmelidir.
- Mevcut düzenlemenin aksine, çocuk hakları maddesi sınırlı alanlara dönük değil, bütünsel ve evrensel olarak çocuk haklarını yansıtıcı niteliğe sahip olmalıdır.

● ANAYASA'DA, BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ÇOCUK HAKLARINA DAİR SÖZLEŞMEDE BELİRLENEN DÖRT REHBER İLKE (YAŞAMA ve GELİŞME, AYRIMCILIK YASAĞI, YÜKSEK YARAR ve KATILIM) YER ALMALIDIR.

- BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin ilkeleri ve ruhu, Anayasa'da yapılacak düzenlemenin ruhuna yansıtılmalıdır.
- BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin dört rehber ilkesi (Yaşama ve Gelişme Hakkı (md. 6), Yüksek Yararın Gözetilmesi (md. 3), Ayrımcılık Gözetmeme (md. 2), Çocuk Katılımı (md. 12)) Anayasa'da yer almalı ve çocukla ilgili tüm düzenlemeler bu ilkelerin rehberliğinde kaleme alınmalıdır.
- Bu çerçevede, örneğin mevcut Anayasa'nın 42/7. maddesindeki (topluma yararlılık) benzer ve çocuklar arasında doğrudan ya da dolaylı şekilde ayrımcılığa yol açacak herhangi bir kıstas (yaş, cinsiyet, din, etnik köken, engellilik vb.) ya da hüküm hiçbir şekilde Anayasa'da yer almamalıdır.

- Anayasa'da haklarının hayata geçirilmesi noktasında çocuklar lehine "pozitif ayrımcılık" yapılabileceği vurgulanmalıdır.

● ÇOCUKLARI İLGİLENDİREN HER MADDEDE, AYRICA ÇOCUKLARIN ÖZEL DURUMUNA İLİŞKİN HÜKÜMLERE YER VERİLMELİDİR.

- Eğitim, sağlık, adalet, sosyal güvenlik, istihdam, güvenlik ve sosyal refah hizmetleri gibi kapsam bakımından çocukların özel durumlarının dikkate alınmasını gerektiren her tür maddede, çocuklara yönelik özel hükümlere yer verilmelidir.
- Bu maddelerin her biriyle ilgili olarak evrensel çocuk hakları ilkeleri ve uluslararası sözleşme hükümlerinden hareket edilmelidir.

● İLGİLİ TÜM HÜKÜMLERDE, ÇOCUK HAKLARININ HAYATA GEÇİRİLMESİ VE ÇOCUKLARIN HAKLARINI İHLAL EDEBİLECEK HER TÜR DURUMDAN KORUNMASI KONUSUNDA DEVLETİN POZİTİF YÜKÜMLÜLÜĞÜ VURGULANMALIDIR.

● ÇOCUK HAKLARININ HAYATA GEÇİRİLMESİ KONUSUNDA BAĞIMSIZ İZLEME MEKANİZMALARINA DA (OMBUDSKİŞİ, BİREYSEL ŞİKAYET GİBİ) ANAYASA'DA YER VERİLMELİDİR.

● YENİ ANAYASA SÜRECİ, BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ÇOCUK HAKLARI KOMİTESİ'NİN TÜRKİYE HAKKINDA YAYIMLADIĞI "Komite, Taraf Devleti Sözleşme'nin 17, 29 ve 30. maddelerine koyduğu çekinçlerin kaldırılması konusunu değerlendirmesi konusunda teşvik etmektedir" ŞEKLİNDEKİ SONUÇ GÖZLEMİ'NİN DİKKATE ALINMASI BAKIMINDAN BİR FIRSAT OLARAK DEĞERLENDİRİLMELİDİR.

● ANAYASA, GENÇLERİ DE TANIMLAMALI ve GENÇLERİN HAKLARINI DA DÜZENLEME ALTINA ALMALIDIR.

“Anayasa, Anayasam” Çalışmasında Yer Alan Çocuklar¹

Abdullah (12), Aleyna (12), Ara (14), Aral (16), Aras (12), Arda (14), Aren (12), Ares (13), A. Sena (12), A. Sezer (12), Aslıhan (11), Aşkım (15), Ayfer (12), Ayşe (12,5), Ayşe (13), Aykun (13), Azad (13), A. Zeynep (13), Bahar (12), Barkın (13), Başak (13), Batuhan (13), Berfin (11), Berfin (12), Berkan (11), Berkay (12), Beyda (12), Beytullah (11), Burçak (13), Bülent (15), Büşra (12), Büşra (13), Büşra (13), Caner (17), Cansu (12), Cemil (12), Ceren (19), Ceyda (13), Ceylan (12), Cihat (9), Cuma (12), Çiğdem (13), Çiğdem (14), Derya (11), Derya (13), Derman (13), Dilan (12), Dilan (13), Dilan (16), Dilayda (14), Dilber (13), Doğukan (12), Doğukan (12), Doğukan (14), Doğuş (12), Dursun (12), Durukan (13), Ece (12), Edanur (11), Efe (11), Egemen (13), Eli (12), E. Mayra (12), Emine (13), Emine (17), Emirkan (12), Emre (11), Emre (12), Emre (13), Enes (8), Engin (12), Erdinç (13), Eren (12), Erkan (13), Esra (11), Eylem (12), Eylem (14), Fatih (12), Fatma (12), Ferhat (11), Ferhat (12), Fevziye (12), F. Furkan (14), Fırat (12), Fikriye (14), Filiz, Frukan (17), F. Zehra (12), Gonca (12), Görkem (13), Gözde (12), Gözde (14), Gülzade (11), Hakan (12), Hakan (12), Haktan (12), Halil (11), Halil (11), Hilal (14), İbrahim (15), İrem (12), İsmail (12), İsmail (13), Kader (12), Kadircan (15), Kardelen (13), Kardelen (13), Kemal (9), Kerem (11), Lavinya (13), Lena (14), Leyla (12), Leyla (14), Mehmet (12), Mehmet Ali (12), Mehmetcan (12), Melih (13), Melisa, Melisa (11), Mert (11), Mert (12), Merve (15), Merve (17), Mihriban (13), Murat (13), Murat (14), Mücahit (15), Müge (12), Necdet (12), Nergis (10), Nora (12), Norda (13), Noyemi (14), Nuri (12), Nursel (13), Osman (11), Ö. Deniz (16), Ömer (11), Özge (19), Özgür (12), Özlem (12), Özlem Nur (11), Pelin (9), Pınar (12), Rabianur (11), Reşat (9), Revşan (13), Rojbin (13), Rojin (13), Samet (11), Sarin (13), Sedat (13), Sedat (18), Sedef (13), Seher (12), Selim (9), Selin (13), Sena (12), Semanur (13), Semih, Senanur (12), Sercen (14), Serenay (11) Serra (13), Seyran (8), Sibel (17), Sidar (13), Sirunik (14), Süheyla (14), Şahan (13), Şahide (14), Şehmus (15), Şeydanur (11) Şeymanur, Şirin (11), Şule (13), Talar (12), Tamar (12), Tuba (14), Tuğbanur (11), Tuğçe (12), Türkan (11), Umutcan (14), U. Uzay (15), Ülkü (12), Vedat (14), Yaren (13), Yasemin (11), Yasin (12), Y. Emre (13), Yunus (12), Yusuf (12), Zehra (12), Zeydin (12), Zeynep (14), Zuhul (10), Zübeyir (11) ...

TEŞEKKÜRLER

¹ Bu bölümde sadece görüş kartına isimlerini yazmış olan çocukların isimleri yer almaktadır.